

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ У ДОВГОСТРОКОВОМУ ПЕРІОДІ

Комар Т. В. канд.екон.наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Зв'язок між інфляцією та економічним зростанням, який відображено у однофакторній моделі, здебільшого є статистично не досить вагомим (коефіцієнт детермінації від 30 до 50, і лише на третьому етапі –81 %) як у довгостроковому, так і у короткостроковому періодах, про що свідчать окремі дослідження. З одного боку, це дозволяє говорити про існування певного зв'язку між досліджуваними категоріями, а з другого – засвічує те, що інфляція не є чинником, який вирішальним чином впливає на динаміку економічного зростання.

Виходячи з цього, у доволі цікавим стає дослідження впливу інфляції на економічне зростання з використанням багатофакторної моделі, в основу якої покладено концепцію мультиплікатора Дж. Кейнса, за якою існує нерозривний зв'язок між розмірами суспільного виробництва, інвестиціями, споживанням та заощадженнями.

Теорія мультиплікатора є узагальненням практики функціонування ринкової економіки на рівні всієї країни. У зв'язку з цим модель мультиплікатора має практичне значення для будь-якої національної економіки, включаючи і трансформаційну економіку України.

Досвід таких країн, як Чехія, Словенія та Словаччина свідчить про те, що після завершення трансформаційного спаду, хоча і відносно незначного (20–25 %) у період з 1993 р. по 1994 р., саме приріст інвестицій передував на один два роки як чинник відновлення економічного зростання. У таких країнах, як Польща, Болгарія, Угорщина, Румунія вихід виробництва на докризовий рівень та збільшення капіталовкладень відбувався одночасно. Підтвердженням тісної залежності між динамікою валового внутрішнього продукту та рівнем капітальних вкладень можна спостерігати і в розвитку КНР. При цьому одним із основних факторів неймовірного економічного зростання Китаю став іноземний капітал, тобто прямі іноземні інвестиції та кредити.

Зовсім інша ситуація в Україні. Низькі доходи більшості її населення виступають гальмом економічного зростання. Для збільшення зайнятості та зростання доходів населення необхідні інвестиції у приріст основних виробничих фондів. Саме це здатне викликати мультиплікаційний ефект у національній економіці. Однак значних внутрішніх інвестиційних джерел в Україні в результаті ринкових перетворень не виявилось. Первісне накопичення відбувалося не менш драматично, ніж в епоху раннього капіталізму. Однак накопичення не супроводжувалося його продуктивним використанням у реальному секторі національної економіки.

За низького рівня прибутковості капіталу та рентабельності інвестори не будуть здійснювати капіталовкладення, тому завжди розробляється кілька

альтернативних інвестиційних проектів, а вирішальним аспектом у прийнятті рішення буде рівень відсоткової ставки банківського кредиту (якщо норма відсотку вища за очікувані норми прибутку, то інвестиції не здійснюватимуться, і навпаки). Інфляція ж, у свою чергу, має прямий вплив на рівень відсотку банківського кредиту, тобто чим вища інфляція, тим вищий відсоток за кредитом, що теж гальмує здійснення інвестицій в економіці. Крім того, при зростанні рівня інфляції можна прослідкувати тенденцію до зменшення кількості довгострокових капіталовкладень і зростання короткострокових інвестиційних проектів.

Отже, за умов високих темпів інфляції інвестиції будуть лише тоді вигідні інвесторам, коли очікувана норма прибутку буде вища за відсоткову ставку банківського кредиту.

За результатами проведеного аналізу було встановлено, що між інвестиціями та економічним зростанням у довгостроковому періоді існує прямий та щільний зв'язок (коефіцієнт кореляції становить 0,88, а коефіцієнт детермінації – 0,77), що підтверджує теорію мультиплікатора Дж. Кейнса в умовах трансформаційної економіки України, і дещо з нижчою щільністю існує обернено-пропорційний зв'язок з інфляційними процесами (коефіцієнти кореляції та детермінації відповідно -0,19 та 0,53), який збільшується при часовому лазі в 2 роки. Через те, що усі попередні моделі мали досить малу статистичну значущість, розглянемо багатофакторну модель:

$$Y(x) = x_1 x_2$$

де Y (результуючий показник) – рівень ВВП;

X_1 (1 пояснююча змінна) – рівень інвестицій в економіку країни;

X_2 (2 пояснююча змінна) – ІСЦ.

За допомогою цієї моделі спробуємо математично проаналізувати статистичні дані на наявність зв'язку між економічним зростанням, з одного боку, та інвестиціями й інфляцією в економіці України – з іншого.

У результаті обрахунків, які враховували існування часового лагу в 1 рік між інфляцією та економічним зростанням та інфляцією й інвестиціями у 2 роки, рівняння тренду матиме такий вигляд:

$$\hat{Y} = -0,12 + 0,37 X_1 - 0,0015 X_2 + u$$

Для оцінки достовірності моделі впливу інвестицій та інфляції на економічне зростання визначимо стандартні помилки оцінок параметрів моделі (табл. 1):

Таблиця 1 - Регресійна статистика

Коефіцієнт кореляції R	0,96
Коефіцієнт детермінації R-квадрат	0,92
Стандартні помилки	2,98
F критерій Фішера	89,68
Значущість F	4,52

Джерело: розроблено автором

Рівень коефіцієнтів кореляції та детермінації є також статистично вагомим і підтверджує тісний зв'язок між досліджуваними категоріями. Оскільки $F_{\text{розрах}} = 89,68$, а $F_{\text{табл}} = 4,52$, то зв'язок є суттєвим і побудована модель є достовірною, тобто підтверджується гіпотеза про те, що кількісна оцінка зв'язку між залежною і незалежними змінними в моделі є істотною.

Таким чином, отримана багатофакторна модель одночасного впливу інвестицій та інфляції на економічне зростання у довгостроковому періоді з урахуванням часових лагів дала можливість пересвідчитись, що за однакових умов статистична вага отриманих результатів є набагато вищою, ніж в однофакторній моделі «економічне зростання – інфляція». Тобто у довгостроковому періоді існує щільний зв'язок між інфляцією, інвестиціями та економічним зростанням на відміну від однофакторної моделі у такому ж періоді.